

A mânca împreună

Scris de Ninel Ganea

Miercuri, 08 Aprilie 2015 23:40

Potrivit cardinalului Newman, în foarte multe privințe a gândi cum trebuie nu înseamnă altceva decât a merge pe urmele lui Aristotel. Cine citește, însă, discuția filozofului despre cel mai bun regim politic din “Politica” va rămâne surprins să constate insistența pe care Stagiritul o acordă meselor în comun. Pentru Aristotel, a mânca în public, alături de restul comunității relevante, era o modalitate de a întări coeziunea polisului și a educa tineretul. Nu era doar un atribut printre altele într-un design instituțional, ci o piesă de rezistență pentru o comunitate reușită. Orașul devenea o singură mare familie când se așeza la aceeași masă.

Filozoful nu numai că nu pune sub semnul îndoielii avantajele acestei obicei, în sprijinul căruia aduce numeroase dovezi istorice, dar se preocupă, în tratatul său politic, cu o grijă specifică, de amplasarea și de modul lor de organizare. Nu este uitat niciun grup și fiecare clasă are o poziție bine stabilită în această “alimentație publică”.

Aristotel nu face inovații în acest subiect. Tradiția [“syssitia”](#) era aproape omniprezentă în insulele grecești și în zona Mediteranei. Pe lângă celebrele mese în comun ale cretanilor și spartanilor, care deveneau, se spune, mai buni luptători datorită acestor practici, același obicei putea fi întâlnit în Cartagina și în sudul Italiei.

Odată cu apariția creștinismului, mesele publice devin agape și îi adună laolaltă pe oamenii care îl mărturisesc pe Hristos drept Dumnezeu. Originea lor se găsește în comunitățile apostolice, iar obiceiul era ca după Liturghie și Împărtășanie creștinii să ia masa împreună, deși există controverse istorice legate de cronologia exactă a momentelor. Trimiterea la Cina cea de Taină este mult prea transparentă pentru a mai insista acum asupra ei, însă este important de remarcat că exista o notă caritabilă a acestor adunări. Cei înstăriți asigurau mâncarea necesară pentru agape la care participau creștini fără mijloace suficiente, chiar și sclavi. Luatul mesei în comun, indiferent de statut, punea semnul de egalitate între indivizi. Sclavul și stăpânul erau oricum la fel în fața lui Dumnezeu, însă agapa asigura o relaxare a condiției de rob și ameliora

A mânca împreună

Scris de Ninel Ganea

Miercuri, 08 Aprilie 2015 23:40

---

asperitățile de castă.

“Din acest motiv, agapa a fost una din primele lovituri pe care creștinismul le-a dat sclaviei (...) putem fi siguri că nicăieri în lumea romană nu a existat o asemenea ilustrare a ”Libertății, Egalității și Fraternității” ca în jurul mesei de agapă”, scria Lee Cole, într-o istorie a fenomenului.

Practica a luat amploare pe măsura succesului reputat de creștinism, iar în primele trei secole după Hristos a cunoscut apogeul. Sf. Ioan Gură de Aur descria astfel agapa creștinească: “Cel mai frumos și folositor obicei; pentru că a fost un sprijin al dragostei, o mângâiere a tristeții și o disciplină a smereniei”.

Însă, declinul acestei instituții a devenit aproape general începând cu secolul patru, iar Părinții Bisericii au trecut de la elogiul la condamnări. Sf. Ieronim se plângea, într-o scrisoare, de ostentația pe care o arătau văduvele din Roma în pomenile pe care le făceau, în timp ce autorii păgâni criticau imoralitatea meselor publice deoarece reprezentau un prilej de beții și licențiozitate. Un alt motiv al decadenței l-a constituit mărirea orașelor, ceea ce a complicat considerabil închegarea unor comunități organice. În fine, este certă moartea fenomenului în lumea apuseană și în Bizanț, după secolul IV, chiar dacă practica a rămas vie până mai târziu în anumite comunități creștine orientale.

Mai aproape de zilele noastre, comuniștilor nu le-a scăpat rolul important pe care l-ar putea juca mâncatul la comun, așa că au creat în Uniunea Sovietică o arhitectură urbană, în care locatarii erau nevoiți să împartă bucătăria. Bineînțeles că un alt motiv îl reprezenta posibilitatea de spionaj reciproc. Doar că efectul a fost invers. Lumea gătea la comun, dar mânca în privat, iar bucătăria s-a transformat într-un loc de bârfe și comentarii politice. Așa că inovația a fost abandonată fără mari regrete, deși cantinele muncitorești au continuat să existe.

Tot în modernitate, corporațiile, care în obiectivele pe care și le propun nu diferă prea mult de statul totalitar, au prins destul de rapid ideea. În consecință, toate companiile respectabile găzduiesc astăzi o “cafeterie”, unde angajații se pot delecta cu meniuri fixe și anoste, precum viața din interiorul clădirilor de sticlă. În esență, mâncatul în corporație nu e altceva decât o altă strategie de “teambuilding” și o formă de a menține grupul în interiorul spațiului de control. Se încearcă, prin copierea unor formule clasice, menținerea artificială a unei coeziuni în jurul valorilor companiei. Nu se citește încă nimic motivațional în timpul meselor, dar experimentul este încă la debut.

Revenind la Aristotel, este remarcabil că insistența sa asupra mâncatului la comun ne apare

A mânca împreună

Scris de Ninel Ganea

Miercuri, 08 Aprilie 2015 23:40

---

stranie. În fond, suntem sătui de comunism până peste cap și ultimul lucru pe care ni-l dorim este o întoarcere la vremurile bucătăriei comunale. Însă, pentru filozoful grec , această instituție avea, cel mai probabil, un caracter voluntar. Oamenii participau liberi la adunări și variantele de succes ale practicii, cum ar fi cele creștine, se bazau tocmai pe acest voluntariat.

Suntem departe de înțelepciunea acelor vremuri. Și ne putem da seama de distanță dacă facem o comparație, nu cu mâncatul alături de comunitate, ci pur și simplu cu obiceiul de a lua masa în familie. Cu alte cuvinte, în comunitatea cea mai intimă. Ceea ce se remarcă, imediat, este raritatea momentelor în care toată familia reușește să se adune la masă. Apoi, când are loc fericita întâlnire, începe bruiatul tehnic. De obicei, televizorul sau radioul, în variantele retro, bâzâie în fundal și face imposibilă orice discuție; apoi tinerii încep să butoneze telefoanele și tabletele. Cei mai mici dintre copii nu pot mânca dacă nu se uita la un desen animat, așa că în familiile cu preșcolari masa este însoțită neapărat de zgomotul unui calculator. În felul acesta, se pierde orice fel de comuniune și sacralitate a căminului, iar casa devine un fast food. Despre calitatea mâncării și implicarea familiei în treburile gastronomice nici nu are sens să vorbim. Cu atât mai mult, nu ar avea sens să comentăm pe marginea meselor alături de comunitatea extinsă, deoarece în orașele de astăzi oamenii abia dacă își cunosc vecinul. De chemat la masă, nici nu poate fi vorba.

Terapii se găsesc dar pentru a fi efective trebuie legate de un ideal mai înalt, de un vis metafizic mai amplu. Însă noi suntem doar ceea ce mâncăm (Feurbach) și nimic mai mult, așa că nu e de mirare că înarmați cu o astfel de filozofie ne schimonosim chipul interior pe zi ce trece. Și mâncăm din ce în ce mai prost și singuri.